

Igor Kąkolewski, Robert Kostro, Monika Matwiejczuk

MUZEUM HISTORII POLSKI W WARSZAWIE

Koncepcja

Idea powołania Muzeum Historii Polski narodziła się w 2000 r. w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego kierowanym wówczas przez Kazimierza M. Ujazdowskiego, a jego koncepcja była wypracowana w kolejnych latach przede wszystkim przez Roberta Kostro i Tomasza Mertę. Muzeum ma być formą prezentacji najważniejszych tematów dziejów politycznych, społecznych i cywilizacyjnych Polski ze szczególnym naciskiem na historię wolności i drogę do demokracji – pokazując instytucje, wydarzenia i ruchy, poczynając od republiki szlacheckiej, aż po „Solidarność”. Powołanie MHP miało też być odpowiedzią na brak takiej placówki, która zbierałaby i prezentowała w sposób systematyczny obiekty dotyczące historii Polski, niezależnie od miejsca pochodzenia i epoki. Istniejące muzea historyczne w Polsce są bowiem skoncentrowane na historii miasta czy regionu albo na ograniczonej epoce lub wyspecjalizowanej tematyce. Koncepcja muzeum była też odpowiedzią na potrzebę nowego sposobu opowiedzenia historii Polski, z większym uwzględnieniem historii

ustrojowej, społecznej czy gospodarczej, a mniejszym naciskiem na militarną.

Wzorem dla autorów koncepcji były przede wszystkim rozwijające się w latach 90. XX w. narracyjne i multimedialne muzea historyczne na Zachodzie. Wśród najważniejszych placówek, które odegrały rolę inspirowaną, były niemieckie muzea Deutsches Historisches Museum w Berlinie, Museum der Bundesrepublik Deutschland w Bonn oraz waszyngtońskie muzea US Holocaust Memorial Museum i National Museum of American History. Szczególnie te dwa pierwsze, utworzone w latach 90., pokazywały, że przy wykorzystaniu zarówno oryginalnych obiektów, jak i środków multimedialnych oraz scenograficznych można zbudować nowoczesną i niezwykle wartościową edukacyjnie pre-



1. Fragment ekspozycji „Odważmy się być wolnymi”

1. Fragment of the exposition: "Let us dare to be free"



2. i 3. Fragmenty ekspozycji „Wojenne rozstania”

2. and 3. Fragments of the exposition: "Wartime farewells"

zentację historii narodowej, łącząc dbałość o naukową wartość i obiektywizm z atrakcyjnością i wrażliwością na potrzeby publiczności.

Pierwsze kroki

Muzeum zostało powołane 2 maja 2006 roku. Jako instytucja kultury ma za zadanie wzbudzać zainteresowanie historią i szacunek dla tradycji narodowej, przyczyniać się do pogłębiania wiedzy historycznej oraz zrozumienia współczesności. W tym roku mija pięć lat od powstania muzeum, zatem można już pokusić się o pierwsze podsumowanie jego działalności.

Obecnie muzeum mieści się w tymczasowej siedzibie. Funkcjonują w niej tylko biura – niestety, nie ma tu miejsca na choćby najmniejszą przestrzeń wystawienniczą. Mimo to muzeum dało się już poznać warszawiakom jako prężnie działająca instytucja kultury, regularnie organizująca wystawy czasowe (goszczące w salach zaprzyjaźnionych muzeów), cykliczne imprezy plenerowe, przeglądy filmów historycznych, imprezy tematyczne z cyklu „Klio w kuchni” oraz wiele innych ciekawych projektów edukacyjnych i badawczych. Muzeum Historii Polski posiada również swój oddział w Krakowie – w Nowej Hucie funkcjonuje dynamicznie rozwijające się Muzeum PRL-u.

Jednak, tak jak to w życiu bywa, wszystko ma swoje blaski i cienie. Jednym z głównych, dodajmy niełatwych w realizacji, zadań stojących przed muzeum pozostaje rozpoczęcie budowy stałej siedziby, która pomieści atrakcyjną i nowoczesną przestrzeń wystawienniczą. Budynek Muzeum Historii Polski powstanie w Warszawie w okolicy placu Na Rozdrożu, blisko Zamku Ujazdowskiego. W 2009 r. w Międzynarodo-



wym Konkursie Architektonicznym na stałą siedzibę muzeum wzięły udział aż 324 pracownice z całego świata. Najlepszym projektem okazała się propozycja pracowni Paczowski et Fritsch z Luksemburga. Budynek MHP ma mieć powierzchnię ok. 20 tys. m². Muzeum ma stać się jedną z najnowocześniejszych tego typu placówek w Polsce.

Kolejnym priorytetem jest praca nad koncepcją i scenariuszem wystawy stałej muzeum. Ważnym etapem na tej drodze było ogłoszenie 11 maja 2011 r. przez Muzeum Historii Polski, pod patronatem ministra kultury i dziedzictwa narodowego Bogdana Zdrojewskiego, konkursu na koncepcję plastyczno-przestrzenną ekspozycji stałej. W jury mającym dokonać wyboru najlepszej pracy zasiadają znani historycy, muzealnicy, wybitny scenograf oraz architekt. Zwycięzca konkursu zostanie wyłoniony 6 grudnia 2011 r., co w konsekwencji pozwoli rozpocząć współpracę z pracownią, która zaprojektuje w przyszłości wystawę stałą MHP.

Muzeum Historii Polski przez pięć lat funkcjonowania zrealizowało kilkadziesiąt projektów z zakresu edukacji, wystawiennictwa, badań nad historią Polski, współpracy i promowania polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą. Najbardziej znane szerokiej publiczności są oczywiście projekty cykliczne, jak „Przystanek Niepodległość” oraz „Piknik Historyczny” – plenerowe imprezy masowe cieszące się niezmiennie popularnością wśród warszawiaków, przyciągające bogatym programem, zwłaszcza zaś grami edukacyjnymi organizowanymi często w przestrzeni miejskiej. Równie cenione wśród publiczności są cykliczne imprezy tematyczne wprowadzające w świat tradycji kuchni polskiej – „Klio w kuchni”, jak również dobrze znany kinomanom przegląd filmów historycznych pt. „Kogo

kręci kino historyczne”. Ten ostatni *nota bene* doczekał się swojej angielskiej wersji, ponieważ Muzeum Historii Polski wraz z Imperial War Museum w Londynie zorganizowało trzy edycje przeglądu polskich filmów historycznych pt. „Polish Paths to Freedom”.

Współpraca z zagranicą zawsze była ważnym dla MHP polem działań, o czym może świadczyć zaangażowanie w pomoc Muzeum Polskiemu w Rapperswilu. W ramach tej współpracy zorganizowano konferencję naukową oraz zrealizowano film dokumentalny *Serce Polski – Rapperswil* opowiadający dzieje tego wyjątkowego dla Polaków miejsca. Z innych projektów związanych ze współpracą z zagranicą można wymienić projekt „Rodziny rozdzielone przez historię”, w ramach którego od 2007 r. MHP zbiera relacje, pamiątki oraz zdjęcia dokumentujące jedno z najważniejszych polskich doświadczeń w XX w., jakim było rozdzielenie rodzin wskutek przesiedleń, aresztowań i wywózek podczas II wojny światowej, a także powojennych decyzji o pozostaniu na emigracji czy późniejszych wyjazdów na Zachód. Ponadto MHP prowadzi Fundusz Stypendialny, poprzez który przekazuje rokrocznie stypendia na realizację projektów o charakterze badawczym lub popularyzatorskim dotyczących historii Polski. Program ten skierowany jest do zagranicznych badaczy zajmujących się historią Polski.

W ramach swych działań MHP poświęca wiele miejsca edukacji, organizując nie tylko niezwykle interesujące i popularne gry miejskie, lecz również opracowując szeroką i różnorodną ofertę dla uczniów i nauczycieli, jak chociażby cykliczne ogólnopolskie konkursy dla szkół „Odważmy się być wolnymi” oraz „Równieśnicy”, zajęcia i gry edukacyjne w ramach oferty dla szkół, „Uniwersytetu Dzieci”, „Zimy” i „Lata w mieście”, a także zajęć dla studentów historii oraz szkoleń dla nauczycieli.

Ambicją Muzeum Historii Polski jest także pełnienie roli ośrodka stymulującego refleksję na temat historii Polski oraz prowadzenie prac badawczych dotyczących jej dziejów. Stąd

też muzeum na przestrzeni pięciu lat może pochwalić się bogatym programem badawczym, w ramach którego zorganizowano wiele projektów, konferencji naukowych oraz opublikowano kilkadziesiąt prac dotyczących dziejów Polski.

Jednymi z ciekawszych, nowoczesnych form promowania historii przez MHP są strony internetowe, portale i bazy danych ogólnie dostępne w Internecie i chętnie odwiedzane przez internautów. Są to bogate źródła wiedzy, nie tylko o historii Polski, lecz również poświęcone dydaktyce i metodologii jej nauczania, jak: strona internetowa www.muzhp.pl, MHPtv na You Tube, portal historyczny www.polishhistory.pl, dydaktyczna strona www.belfer.muzhp.pl oraz baza polskich czasopism humanistycznych i społecznych www.bazhum.muzhp.pl.

Ten ogólny z racji szczupłości miejsca przegląd działań i projektów muzeum trzeba zakończyć przypomnieniem zrealizowanych przez MHP wystaw. Jak już wspomniano wcześniej, mimo braku własnej przestrzeni wystawienniczej, muzeum udało się przygotować i zaprezentować szerokiej publiczności nowoczesne wystawienniczo, multimedialne wystawy czasowe o charakterze narracyjnym.

Pierwszą z nich była goszcząca przez miesiąc w salach Muzeum Narodowego w Warszawie wystawa „Odważmy się być wolnymi”. Ekspozycja poświęcona uczczeniu Święta Niepodległości pokazywała drogi, jakimi Polacy dążyli do jej odzyskania, zaangażowanie całego społeczeństwa w walkę o wolność i cenę, jaką przyszło za nią zapłacić. Zwiedzający mogli prześledzić proces odbudowywania zrębów polskiej państwowości na tle życia codziennego Polaków.

4. Wystawa „Dwudziestolecie. Oblicza nowoczesności” – fragment poświęcony odzyskaniu przez Polskę niepodległości w listopadzie 1918 roku

4. Exhibition: “Twentieth anniversary. The faces of modernity” – a fragment on the regaining of the independence of Poland in November 1918





5. Wystawa „Dwudziestolecie. Oblicza nowoczesności” – fragment poświęcony designowi lat 20. i 30. XX wieku
5. Exhibition: “Twentieth anniversary. The faces of modernity” – a fragment on design in the 1920s and 1930s

Wystawa „Dwudziestolecie. Oblicza nowoczesności” zaprezentowana publiczności w listopadzie 2008 r. w salach Zamku Królewskiego w Warszawie była niejako kontynuacją poprzedniej. 90. rocznica odzyskania przez Polskę niepodległości stała się pretekstem, by zaprosić widzów do podróży w dwudziestolecie międzywojenne. Nie była to jednak kolejna wystawa rocznicowa skupiająca się li tylko na historii politycznej dwudziestolecia. Wręcz przeciwnie – wprowadzała widza w wielowątkową opowieść o czasach naszych rodziców i dziadków. Tematem i hasłem przewodnim ekspozycji była nowoczesność, a zamiarem autorów wystawy – przypomnienie i odkrycie na nowo dorobku i osiągnięć II Rzeczypospolitej. Ekspozycja wprowadzała widza w nastrój i atmosferę epoki, zwiedzający mogli zagłębić się w wydarzenia polityczne, zagadnienia społeczne, życie kulturalne epoki oraz kulturę materialną dwudziestolecia. Pod względem formy i techniki wystawienniczej ekspozycja harmonijnie łączyła w sobie tradycję z nowoczesnością. Zwiedzający mogli bowiem zobaczyć oryginalne eksponaty na tle nowoczesnej formy graficznej uzupełnionej ciekawymi prezentacjami multimedialnymi. Taki sposób pokazywania i promowania historii miał niewątpliwie szansę trafić zarówno do młodzieży, jak i starszego pokolenia. Wystawie towarzyszył ciekawy i bogato ilustrowany katalog.

W 2009 r. muzeum zaprezentowało w sali wystawowej Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie swoją

następną wystawę „Wojenne rozstania”. Ukazała ona wojenne losy siedmiu „zwykłych i typowych” polskich rodzin, próbując opowiedzieć i przybliżyć współczesnemu wizowi dramatyczne przeżycia cywilnych ofiar II wojny światowej. Głównym jej wątkiem był motyw rozstania – rozdzielenia rodziny poprzez aresztowania, wywózki, przymusowe roboty, zagubienie w czasie wojennej zawieruchy. Pokazano rodziny z Polski centralnej, Kresów, Pomorza, Górnego Śląska, jak również losy żydowskiej dziewczynki ukrywanej w katolickim sierocińcu. Ekspozycja, powstała na bazie materiałów filmowych, artystycznych i dokumentalnych, miała w dużej mierze nowoczesny i multimedialny charakter. Towarzyszył jej katalog zawierający wojenne historie rodzin prezentowane na wystawie.

W 2010 r. z okazji 90. rocznicy bitwy warszawskiej muzeum przygotowało wystawę „Osiemnasta...”. Tym razem przeszłość miała przybliżać nie tradycyjne eksponaty, zdjęcia czy repliki, lecz instalacje wykonane przez polskich artystów. Swoje prace zaprezentowało 10 wybitnych twórców: Janusz Bałdyga, Krzysztof Bednarski, Marcin Chomicki, Ryszard Grzyb, Paweł Kowalewski, Laura Paweła, Paweł Susid, Andrzej Świetlik, Włodzimierz J. Zakrzewski, Aleksandra Zalewska. Ekspozycja została pokazana w tymczasowym pawilonie w centrum Warszawy przed gmachem Pałacu Kultury i Nauki i była dostępna dla zwiedzających przez dwa tygodnie. Wystawie towarzyszyła edukacyjna strona internetowa: „Ilustrowany Kurier Wojenny”, dla internautów zaś przygotowano grę negocjacyjną „Osamotnieni”.

Chcąc przełamać „dwudziestowieczność” prezentowanych w ostatnich latach przez muzeum wystaw, pragniemy zaprosić na kolejną przygotowywaną przez MHP ekspozycję. W 2012 r. w salach Zamku Królewskiego w Warszawie zaprezentujemy wystawę „Pod wspólnym niebem. Rzeczpospolita wielu narodów, wyznań, kultur (XVI–XVIII w.)”. Głównym jej celem będzie przypomnienie współczesnym widzom, że na ziemiach, na których obecnie istnieją różne państwa i narody, przez przynajmniej 3–4 stulecia funkcjonowało wieloetniczne państwo, formalnie będące federacją dwóch organizmów państwowych: Korony Polskiej i Wielkiego Księstwa Litewskiego, faktycznie zaś składające się z wielu zróżnicowanych etnicznie i wyznaniowo prowincji i regionów. Wystawa będzie miała charakter typowy dla muzeum narracyjnego – będą na niej przeważały instalacje złożone z nowatorskich prezentacji, opartych w dużym stopniu na rozwiązaniach multimedialnych, jak również prezentowane będą obiekty muzealne. Wystawie będzie towarzyszył polsko-angielski katalog oraz strona internetowa.

Wystawa stała

Wystawa stała Muzeum Historii Polski będzie obejmowała olbrzymią, liczącą ok. 7000 m² powierzchnię wystawienniczą. Założenia programowe wystawy stałej opracował zespół historyków ekspertów rekrutujących się z różnych ośrodków naukowych w kraju i współpracujących na stałe z muzeum wspólnie z Działem Wystawienniczym MHP. Przyjęto, że ekspozycja stała powinna mieć układ chronologiczno-problemowy. Przedmiotem dyskusji pozostaje problem, jak wyznaczyć proporcje między chronologicznym a problemowym porządkiem prezentowania historii, aby zapewnić przejrzystość i komunikatywność ekspozycji. Zasadniczy jej podział uwzględnia sześć epok lub najważniejszych okresów historycznych. Dla każdej epoki lub okresu przewidziana jest przestrzeń wystawiennicza zwana galerią. Zdecydowano się na powszechnie przyjęte w nauce historycznej cezurę podziału dziejów Polski, które zarazem wyznaczają granice chronologiczne każdej galerii. Wyjątek stanowi tu jedynie galeria 4., która jednak i tak będzie strukturalnie podzielona na dwie podgalerie: „Drogi ku niepodległości (1914–1921)” oraz „Niepodległość (1921–1939)”.

Galeria 1. „Polska średniowieczna (od początków państwa do 1505)”

Galeria 2. „Dawna Rzeczpospolita (1505–1795)”

Galeria 3. „Pod zaborami (1796–1914)”

Galeria 4. „Drogi ku niepodległości i niepodległość (1914–1939)”

Galeria 5. „II wojna światowa (1939–1945)”

Galeria 6. „PRL (1945–1989)”

Oprócz sześciu podstawowych galerii w dalszym etapie prac projektowych zostanie opracowana również merytoryczna koncepcja przestrzeni edukacyjnej dla dzieci w wieku przedszkolnym, a także modułów lub przestrzeni otwierających oraz zamykających całość wystawy głównej. Przestrzeń otwierająca całość ekspozycji stałej zatytułowana roboczo „Od Sarmatów do Słowian” będzie poświęcona pradziejom ziem polskich. Z kolei dwie przestrzenie zamykające będą obejmowały: przestrzeń zatytułowaną roboczo „Jak powstaje historia?” – najważniejsze wydarzenia ze współczesnej historii Polski (np. uchwalenie konstytucji RP w 1997 r., przystąpienie Polski do NATO w 1999 r. i do Unii Europejskiej w 2004 r., śmierć papieża Jana Pawła II w 2005 r., katastrofę smoleńską z 2010 r.) – oraz przestrzeń zatytułowaną roboczo „Historia wokół nas” – zjawiska związane z kształtowaniem się i funkcjonowaniem tzw. kultury pamięci i świadomości historycznej Polaków (np. ślady historii we współczesnej przestrzeni miejskiej, języku i kulturze, historii i mity).



6. Wystawa „Dwudziestolecie. Oblicza nowoczesności” – fragment poświęcony tematyce sportu i rekreacji

6. Exhibition: “Twentieth anniversary. The faces of modernity” – a fragment on sport and leisure

Przez całość wystawy głównej i wszystkie galerie ma prowadzić tak zwana szybka ścieżka zwiedzania. Podążając nią zwiedzający otrzyma podstawowe i kluczowe informacje dotyczące historii Polski. Proponujemy, aby oś tej ścieżki miała charakter chronologiczno-problemowy, przy czym główną problematyką będą dzieje państwa, ze szczególnym naciskiem na historię polskiego protoparlamentaryzmu i parlamentaryzmu oraz walki o utrzymanie i odzyskanie polskiej państwowości i niepodległości. Pozwoli to wyeksponować kluczowe momenty w dziejach państwa polskiego i zarazem zachować logikę i przejrzystość jednego z najważniejszych wątków historycznych, które mają się przewijać przez całość wystawy.

Przekaz zawarty w ekspozycji zarówno „szybkiej ścieżki” zwiedzania, jak i w pozostałych częściach wystawy głównej może mieć miejscami dość ogólny charakter i treść, będąc pierwszym poziomem informacyjnym ekspozycji. Drugi, nieco bardziej pogłębiony i rozwinięty poziom informacji prezentowałby rozszerzone wątki i szczegółowe wiadomości dotyczące rozmaitych aspektów dziejów Polski, m.in. w kontekście międzynarodowym. Trzeci, najbardziej szczegółowy poziom informacji, znajdowałby się w wydzielonych miejscach, np. w komputerowych i multimedialnych kioskach. Dostępne byłyby one potencjalnie dla wszystkich zwiedzających, przeznaczone jednak zwłaszcza dla najbardziej zainteresowanych widzów. Przygotowane tam informacje, filmy czy też multime-

dialne prezentacje znacznie pogłębiałyby treści ekspozycji, które przecież nie zawsze ze względu na swą szczegółowość mogą być zamieszczone na pierwszym i drugim poziomie informacyjnym.

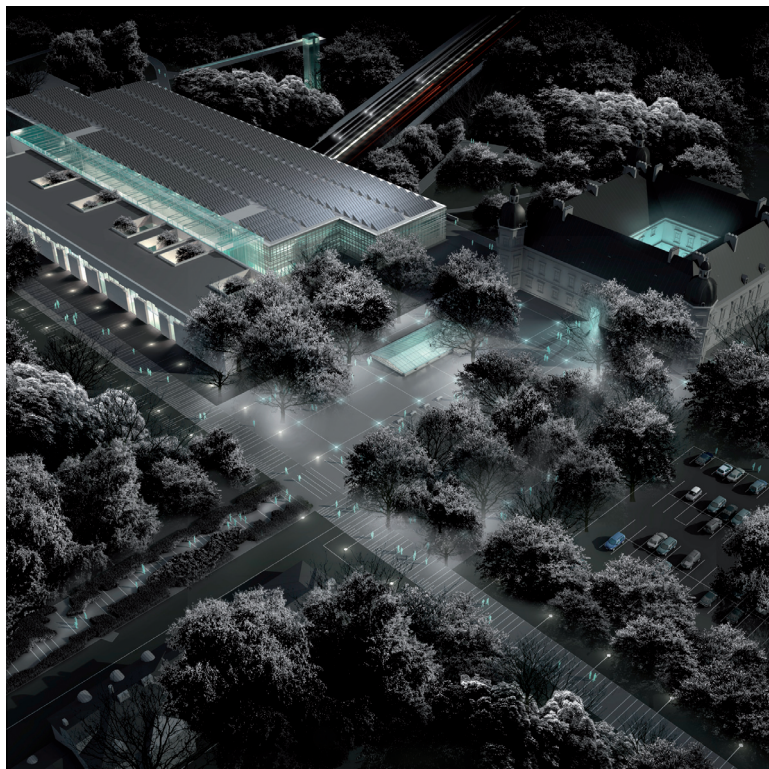
Projektując ekspozycję stałą, chcemy unikać zarówno pułapki militaryzacji historii, którą niekiedy przedstawia się głównie jako ciąg bitew i doświadczeń wojennych, jak i stawiania cierpienia i martyrologii w centrum polskiego doświadczenia. Rzecz jasna, nie może to oznaczać przemilczania najbardziej dramatycznych czy krwawych kart naszych dziejów. W treści ekspozycji musimy zawrzeć i położyć nacisk na to, co w dziejach Polski wyjątkowe, specyficzne, inspirujące. Polska to przecież kraj o jednej z najdłuższych w Europie tradycji republikańskich i parlamentarnych, kraj, w którym rozwinęły się szerokie swobody obywatelskie, który osiągnął wyjątkowy we wczesnej epoce nowożytnej poziom tolerancji religijnej, kraj oryginalnej kultury i obyczajowości. Oczywiście nie oznacza to pomijania trudnych wątków naszej przeszłości. Chcielibyśmy, aby budowana przez nas ekspozycja, zachowując syntetyczny charakter, uwzględniała różne aspekty naszej historii i myślenia o przeszłości.

Przy tym, konstruując narrację ekspozycji głównej Muzeum Historii Polski pragniemy, aby każdy z aspektów został zaprezentowany nie tylko z perspektywy dziejów państwa i narodu, ale również – co wydaje się szczególnie ważne dla specyfiki ekspozycji w muzeum

narracyjnym – z perspektywy dziejów poszczególnych rodzin i jednostek. Nie chodzi nam bowiem tutaj tylko o głównych aktorów wielkich i wiekopomnych wydarzeń, lecz także o statystów i biernych świadków, w tym uczestników zwykłej historii dnia codziennego. Taki sposób poprowadzenia narracji powinien okazać się bardziej atrakcyjny dla większości zwiedzających, pragnących zapoznać się z fragmentami dziejów Polski w sposób odbiegający od podręcznikowej rutyny, która operuje z reguły suchymi datami, nazwami instytucji i listą przyporządkowanych im nazwisk. Taki właśnie rodzinny i osobisty charakter narracji, np. w odniesieniu do historii XX w., powinien umożliwić prezentację jednego z najważniejszych wątków ostatniej części wystawy stałej, tj. doświadczeń i walki Polaków z systemami totalitarnymi. Będzie on obejmował takie szczegółowe zagadnienia, jak stosunek Polaków do komunizmu i nazizmu, polskie losy w okresie II wojny światowej, fazy historii PRL-u, tzw. polskie miesiące, kształtowanie się społeczeństwa obywatelskiego, doświadczenie „Solidarności”, stanowiska Polaków wobec stanu wojennego, droga do pełnego odzyskania niepodległości.

Ważną częścią narracji muzealnej powinna być także próba zidentyfikowania najważniejszych elementów historii kultury polskiej. Kultura musi być w tym przypadku pojmowana możliwie najszerzej, z jednej strony jako kultura wysoka (np. dzieje polskiej literatury, muzyki, teatru, sztuk plastycznych, architektury), z drugiej zaś jako kultura życia codziennego (np. historia domu polskiego, rozrywek, wychowania dzieci, kuchni, obyczaju, mody).

Tworząc ekspozycję MHP należy pamiętać, że Polska na mapie świata nigdy nie była „samotną wyspą”. Dlatego właśnie w muzealnej narracji powinna być wciąż obecna perspektywa komparatystyczna, która pozwoli porównać sytuację w Polsce i w innych krajach w poszczególnych epokach, okresach i historycznych momentach, a także uwypuklić znaczenie kontekstu międzynarodowego dla zrozumienia wydarzeń z naszych dziejów.



7. Projekt siedziby Muzeum Historii Polski w Warszawie pracowni Paczowski et Fritsch Architectes z Luksemburga – widok z lotu ptaka

7. Project of the seat of the Museum of Polish History in Warsaw by Paczowski et Fritsch Architectes of Luxembourg – a bird's eye view

Biorąc pod uwagę wszystkie wspomniane tu punkty widzenia i uwagi, autorom koncepcji ekspozycji stałej szczególnie istotne wydaje się zaakcentowanie trzech treściowych wątków, które powinny powracać na rozmaitych poziomach narracji i w różnych fragmentach wystawy stałej. Można je hasłowo ująć w następujący sposób:

- **Polacy i wolność**, tj. dążenia mieszkańców państwa polskiego i jego ziem (w epoce zaborów i okupacji) do życia w wolności w jej różnych odmianach (swobody stanowe, swobody wyznaniowe, przywileje lokacyjne, fundacyjne, niepodległość i suwerenność państwa polskiego, tradycje polskiego parlamentaryzmu i swobody konstytucyjne, prawa człowieka i obywatela);
- **tożsamość narodowa Polaków** a tradycje współżycia i tolerancji w państwie obejmującym środowiska wieloetniczne, wielokulturowe i wielowyznaniowe;
- **polski udział i wkład w cywilizację i dziedzictwo Europy i świata**, tj. wkład Polski i Polaków w procesy tworzenia i transferu wzorców i osiągnięć cywilizacyjnych oraz współkorzystanie z wartości i dóbr cywilizacji kręgu europejskiego i pozaeuropejskiego.

Istotną i charakterystyczną cechą ekspozycji stałej MHP ma być ściśle powiązanie wybranych instalacji tematycznych z rozbudowanymi bazami danych – np. interaktywnych map ze standami komputerowymi, w których będzie można zaprezentować rozbudowaną i pogłębioną wiedzę opartą na konkretnej bazie danych. Dobrym przykładem jest proponowana dla galerii poświęconej dziejom I Rzeczypospolitej interaktywna mapa pokazująca frekwencję szlachty podczas sejmów elekcyjnych w latach 1632–1764 i obejmująca w sumie kilkadziesiąt tysięcy nazwisk szlacheckich elektorów. Tego rodzaju bazy danych mogą być dostępne w formie nieograniczonej poprzez stronę internetową MHP, bądź też w standach komputerowych stanowiących integralną część wystawy stałej, co umożliwi zaprojektowanie rozmaitych quizów i gier edukacyjnych. Docelowo każda z sześciu galerii dysponowałaby przynajmniej jedną obszerną bazą danych osobowych (np. elektorów szlacheckich w galerii wczesnonowoczesnej, emigrantów z fali tzw. Wielkiej Emigracji po powstaniu listopadowym w galerii dotyczącej zaborów, czy też członków struktur Polskiego Państwa Podziemnego w galerii poświęconej II wojnie światowej). Tego rodzaju bazy danych – oprócz funkcji dokumentacyjnej przydatnej przede wszystkim dla badań naukowych – z biegiem czasu można byłoby wykorzystywać także dla wprowadzania nowych elementów do ekspozycji



8. Wystawa „Wojenne rozstania”, re-aranżacja wystawy prezentowana w Krakowie w Muzeum PRL-u w Nowej Hucie

8. Exhibition: "Wartime farewells" – a re-arrangement of the exhibition on show in Cracow at the Museum of the People's Republic of Poland (Nowa Huta)

(Wszystkie fot. ze zbiorów Muzeum Historii Polski)

stałej lub do prac nad wystawami czasowymi. Część danych znajdująca się dopiero w opracowaniu, podobnie jak inne opracowane już materiały, które z różnych względów nie będą mogły wejść do ekspozycji stałej (głównie ze względu na swoją obszerność), powinny zostać udostępnione dla bardziej zainteresowanych zwiedzających w czytelni powiązanej komunikacyjnie z wystawą główną.

Inną wreszcie cechą ekspozycji stałej MHP, wyróżniającą ją spośród muzeów zarówno klasycznych, jak i narracyjnych, powinny być instalacje poruszające problematykę tzw. historii alternatywnej – czyli starające się odpowiedzieć np. na pytania: „Czy Rzeczpospolita Obojga Narodów mogła uniknąć rozbiorów?”, „Bić się czy nie bić – czyli co mogłoby się zdarzyć, gdyby powstanie listopadowe 1830–1831 zakończyło się sukcesem?”. Instalacje te będą w swojej warstwie narracyjnej oparte na swoistych grach symulacyjnych, za pomocą których widz będzie mógł zbudować scenariusz hipotetycznych wypadków, odwołując się jednak przy tym do realnych faktów historycznych (np. rzeczywiste procesy, zjawiska i wydarzenia historyczne w innych krajach, które mogą ukazywać alternatywny bieg wydarzeń w przypadku dziejów Polski).

Stworzenie wystawy stałej MHP jest niewątpliwie trudnym, choć zarazem fascynującym wyzwaniem. Aranżacja ekspozycji głównej będzie odzwierciedlała

„narracyjny” charakter muzeum, które pod względem nie tylko samej treści, lecz również rozwiązań przestrzennych i formalnych będzie różniło się od powsta-

łych już (np. Muzeum Historii Niemiec) lub powstających (np. muzea historii narodowej we Francji i Włoszech) placówek muzealnych o podobnym profilu.

Igor Kąkolewski, Robert Kostro, Monika Matwiejczuk

Museum of Polish History in Warsaw

The Museum of Polish History in Warsaw was established by the Minister of Culture and National Heritage Mr. Kazimierz Ujazdowski on 2 May 2006. In its capacity as a cultural institution it was entrusted with the task of stirring interest in history and respect for national tradition, as well as contributing to the enhancement of historical knowledge and a comprehension of the roots of contemporaneity. During the five years of its activity the Museum conducted a highly diversified activity. Its temporary seat in 35 Senatorska Street houses only offices – unfortunately, there is no sufficient space for even the smallest exhibition. Nonetheless, the Museum has already become known to the residents of Warsaw as an energetic institution regularly organising temporary exhibitions featured in the showrooms of other museums, cyclical open-air events, reviews of historical films, special theme events from the “Clio in the kitchen” series and many other interesting projects, both educational and research. The Museum of Polish History has a branch in Cracow – the district of Nowa Huta is the site of a dynami-

cally developing Museum of the People’s Republic of Poland. A permanent seat of the Museum will be erected in Warsaw, close to Ujazdowski Castle. In 2009 the best project in an international architectural competition for this seat was proposed by Paczowski et Fritsch Architectes of Luxembourg. The size of the building in question is to total 7 000 m². Currently, the prime work conducted by the Museum team concerns the conception and scenario of a permanent exhibition. An important stage was the proclamation on 11 May 2011, under the patronage of the Minister of Culture and National Heritage Bohdan Zdrojewski, of a competition for the artistic-spatial conception of the permanent exposition. The jury selecting the best project is composed of recognised historians, museum experts, an eminent stage designer and an architect. The winning team of artists-designers, chosen on 6 December 2011, together with the Exhibition Department of the Museum and a group of historians-experts collaborating with the Museum will continue further stages of the project.

Profesor Igor Kąkolewski, historyk, specjalizacja: historia Polski powszechna XVI–XVIII w., szef zespołu ekspertów ds. wystawy stałej Muzeum Historii Polski, prof. nadzwyczajny Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, wykładowca w Akademii Teatralnej w Warszawie; e-mail: igor.kakolewski@muzhp.pl

Robert Kostro, historyk, publicysta, menedżer instytucji kultury; był m.in. dyrektorem gabinetu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, współtwórcą i wicedyrektorem Instytutu Adama Mickiewicza; współtwórca koncepcji i od 2006 r. dyrektor Muzeum Historii Polski; autor artykułów w prasie codziennej („Rzeczpospolita”, „Gazeta Wyborcza”) oraz magazynach intelektualnych („Więź”, „Kwartalnik Konserwatywny”, „Przegląd Polityczny”); współautor i współredaktor (z Tomaszem Mertą) *Pamięć i odpowiedzialność* (2004)

Monika Matwiejczuk, historyk, specjalizacja: historia nowożytna, stosunki polsko-francuskie, historia prasy (IHUW, EHESS w Paryżu), muzealnica (WHUW), menadżer kultury (SGH); kierownik działu wystawienniczego i kurator wystaw w Muzeum Historii Polski w Warszawie; e-mail: monika.matwiejczuk@muzhp.pl